

פסחים נד: (המשנה) עד נה: (המשנה הראשונה)

ביאורי מושגים

'תעניות ציבור' - אם מגיע חודש כסלו ולא ירדו עדיין גשמים גוזרים בית דין סט של שלוש תעניות. אם התעניות הללו לא עזרו גוזרים סט נוסף של שלוש תעניות ואם אלו גם כן לא עזרו גוזרים סט נוסף של שבע תעניות.
 חומרת התעניות היתה עולה מסט תעניות למשנהו כך למשל הסט הראשון היה אסור באכילה רק מהבוקר בעוד שבסט השני והשלישי האיסור היה תקף מהערב. בסט השלישי החמור מכולם היו מוצאים את הדוכן לרחוב והיו מתפללים וזועקים ברחוב העיר (להרחבה ניתן לעיין תענית י"א)
 כל התעניות היו נקבעות דווקא בימי שני וחמישי. וכיוון שאם הצום הראשון היה נקבע ליום חמישי (הסמוך לשבת) היתה נוצרת פאניקה של מחסור בשווקים קבעו חכמים להתחיל את סט התעניות בימי שני. (כך נוצר הביטוי הידוע - 'בה"ב' - שני, חמישי ושני)

משנה

עשיית מלאכה בתשעה באב:

1. תלויה במנהג המקום,
 2. בכל מקום תלמידי חכמים שובתים.
- רשב"ג: לעניין זה כל אחד יכול לנהוג כ"ח.

קושיה:

כאן רשב"ג לא חושש ליוהרה וחכמים חששו
 אבל בקריאת שמע של חתן רשב"ג חשש ליוהרה וחכמים לא חששו

תשובה:

ר' יוחנן: באחד המקומות בילבלו בטעות את דעות החכמים,
 רב שישא בר"א: מדובר במצבים שונים.

מצד אחד: כאן העובדה שהאדם נוהג כ"ח אינה בולטת, בעוד ששם היא בולטת
מצד שני: שם כל העולם קורא וכשהוא קורא הוא אינו פורש מהציבור בעוד שכאן הימנעות ממלאכה היא פרישה מהציבור

הברייתא קבעה שבניגוד ל"ו"כ, ספקו של ט' באב מותר:

שמואל: הכוונה לבין השמשות (המותר באכילה),

ר' יוחנן: הכוונה למצב שבו יש ספק באיזה יום חל ט' באב (ואז מקילים וצמים רק יום אחד)

בין השמשות של ט' באב:

שמואל: מותר באכילה,

ר' יוחנן: אסור באכילה.

שמואל ור' יוחנן קבעו שט' באב אינו כתענית ציבור:

הסבר דברי שמואל: בתענית ציבור 'אחרונה' בין השמשות אסור (ובט' באב מותר)

- הסבר דברי ר' יוחנן: א. בתענית ציבור חובה להתפלל נעילה (ובט' באב רשות)
 ב. בתענית ציבור מוסיפים 6 ברכות לתפילת 18 (ובט' באב לא)
 ג. בתענית ציבור 'ראשונה' בין השמשות מותר (ובט' באב אסור)

משנה

ר"מ:

מי שהתחיל מלאכה לפני י"ד יכול לסיימה ב"ד ניסן (גם במקום שנוהגים לא לעשות מלאכה)

חכמים:

3 מלאכות אלו מותר לעשותם ב"ד (אפילו אם לא התחיל) חייטים, ספרים וכובסים.

ר' יוסי בר יהודה:

גם רצענים יכולים לעבוד ב"ד.

ההיתר תקף רק למלאכות שהן לצורך המועד.

מלאכות אלו הותרו (בנסיבות מסוימות) גם בחול המועד ק"ו שיותרו בערב החג.

משנה

עשיית מלאכה ביום י"ד ניסן:

ביהודה: מותר עד חצות, בגליל: אסור כל היום,

עשיית מלאכה בליל י"ד ניסן:

ב"ה: מותר,
ב"ש: אסור,

משנה זו כשיטת ר' יהודה הסובר שמלאכה בגליל ב"ד היא בגדר איסור מוחלט.

המשנה הראשונה של הפרק היא כשיטת ר"מ הסובר שתוקף האיסור הוא מדין מנהג והוא תלוי במנהג המקומי.